

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและเส้นทางสายประวัติศาสตร์

ผศ. ดร.กรรณิการ์ สุธีรัตนภิรมย์
ดร. ภัทร์ เวณุนันท์

โครงการวิจัยประวัติศาสตร์วัฒนธรรมและเส้นทางสายประวัติศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของจังหวัดระยอง ผ่านแหล่งมรดกวัฒนธรรมภายในลุ่มน้ำระยอง ด้วยวิธีการสำรวจเอกสารประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี แหล่งประวัติศาสตร์ โดยสามารถแบ่งพัฒนาการของระยองได้เป็น 4 ระยะ คือ

1. ระยองยุคก่อนประวัติศาสตร์ การตั้งถิ่นฐานของมนุษย์อยู่ในพื้นที่ภูเขาบริเวณเขาชะเมา – เขาวง เหนือแม่น้ำประแส
2. ระยองในสมัยเขมรโบราณ พบร่องรอยอิทธิพลเขมรโบราณในบริเวณอำเภอเมือง คือ โบราณสถานสระหมู ประติมากรรมหินสลัก อายุราวพุทธศตวรรษที่ 12 -14
3. ระยองในสมัยอยุธยา จากชุมชนได้พัฒนาเป็นบ้านเมืองในสมัยอยุธยาตอนต้น เป็นหนึ่งในหัวเมืองตะวันออกของกรุงศรีอยุธยา ราวพุทธศตวรรษที่ 22 - 23 เป็นหัวเมืองชายทะเล สินค้าและของดีในดินแดนแถบนี้มีทั้งไม้จันทน์ งาม้าง ยางไม้ เครื่องโอสถ และกะปิ ในช่วงเสียกรุงศรีอยุธยา ยังเป็นเส้นทางเดินทัพของสมเด็จพระเจ้าตากสินฯ ดังพบค้นคว้าโบราณในแผนที่เก่า
4. ระยองในสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ เป็นเมืองภายในแผ่นดิน มีเส้นทางบกเชื่อมต่อไปยังบ้านเมืองอื่น ๆ มีไม้ กะปิ น้ำปลา พริกไทย เป็นสินค้าสำคัญ แต่เดิมในสมัยรัชกาลที่ 5 ระบบการปกครองแบบมณฑลเทศาภิบาลได้ให้ระยองขึ้นอยู่กับมณฑลจันทบุรีและมณฑลปราจีนบุรี ต่อมาจึงแยกออกเป็นจังหวัดในปี พ.ศ. 2476

Abstract

Rayong's Cultural History and Historic Routes Project

Assistant Professor Kannika Suteerattanapirom, Ph.D.

Pira Venunan, Ph.D.

The project aims to explore historical development of Rayong Province through cultural heritage sources in the Rayong River Basin. A survey of various archaeological and historical evidence in the area could identify Rayong's four main historical stages as follows;

1. Rayong in the prehistoric period

The prehistoric settlements have so far only been found in the mountainous areas of Khao Chamao – Khao Wong located north of the Prasae River.

2. Rayong during the pre-Angkorian and Angkorian periods

The evidence of probable Khmer influence in this area includes the architectural remains at Sra Moo and stone sculptures dated to the 7th-9th Buddhist centuries.

3. Rayong in the Ayutthayan period

In the early Ayutthayan period, Rayong had grown into a major port city exporting regional goods: sandalwood, ivory, resin, ingredients used in medicine and "Kapi" (shrimp paste). The city later became more important during the fall of the Ayutthayan Kingdom as it was located along the routes King Taksin traveled before winning Siam's independence from the Konbaung army. This is evidenced by the ancient fortress features marked in one of the old maps.

4. Rayong in the Thonburi and Rattanakosin periods

The city had maintained its role as a port city whose famous goods included timber, shrimp paste and pepper. In the reign of King Rama V, Rayong was under the administration of Monthon Chantaburi and Monthon Prachinburi before becoming a province in 1933.